

## Rómaikori szórványos leletek Erdélyből.

### I.

4) A mellékelt képünkön eredeti nagyságban bemutatott szövegek egy 5,4 cm. hosszú, zöldes serpentinkőből készült, négylapú, kis rudacska három lapján olvashatók. A negyedik lap lesimított ugyan, de nem véstek reá semmit. Az egyes lapok szélessége 1 cm. úgy, hogy a rudacska 1 cm. oldalszélességű négyzet-alapú oszlop alakot mutat. Gyűjteménytarunk br. Jósika Samú öngyméltósága ajándékából jutott hozzá, kinek *csákigorbói* birtokán (Szolnokdoboka vm.), a kastély alatti kertben találták, nem messze attól a helytől, hol római épület maradványai látszanak és kerülnek rövidesen feltárára.

A bevésett szöveg, a lapok sorrendjében a következő:



1. PCORCOLONICHELIDONI  
OPOBALSAMD CALIGINES

2. PCORCOLONI DIOXVS  
ADASPRI TEGENAS CALLOS

3. PCORCOLON DIAPSOR  
OPOBALSAMDCLARI

1. P(ublii) Corcoloni(i) chelidoni(um) opobalsam(atum) ad caligines.

2. P(ublii) Corcoloni(i) dioxus ad aspri(tudinem) et genas callos.

3. P(ublii) Corcoloni(i) diapsor(icum) opobalsam(atum) ad clari  
(tatem v. -tudinem.)

A szövegben tehát mindenik lapon legelől a *P. Corcolonius* neve áll genitivusban, azután egy *orvosságnak* a neve és pedig: 1. *chelidonium opobalsamatum*; 2. *dioxus* és 3. *diapsoricum opobalsamatum*; végül pedig annak a *betegségnek a neve*, mely ellen az orvosságot rendelni szokták: 1. *ad caligines*; 2. *ad aspritudinem et genas callos* és 3. *ad*

<sup>1</sup> A címlapon levő térképen 7.

*claritatem* vagy *claritudinem*. Kétségtelen tehát, hogy itt is egy olyan tárgygyal van dolgunk, mely *szemorvosok bélyegzője* néven ismeretes a szakirodalomban és épen nem tartozik a ritkaságok közé, hiszen 200 nál több, az irodalomban ismertetett darabok száma.<sup>1</sup> A most szóbanforgónak mindamellert megvan három szempontból a maga érdekessége: *egy eddig nem ismert orvos nevét; egy eddig* — legalább ilyen alakjában — *elő nem fordult betegség nevét* őrizte meg számunkra és végül a *lelőhely* tekintetében.

A 200 körüli darabból ugyanis csak egy pár (kb. 6—10) került elő Itáliában; valamivel több Britanniában, hét darab a Rajnától keletre eső területen, (valószínűleg három drb. hazánk területén) míg az összes többi darabok galliai, illetőleg — néhány — germaniai területen kerültek napfényre.

Hazánkban kettőt találtak: egyet *Gyulafehérvárott*, 1854-ben<sup>2</sup> és egyet *Ószőnyön*<sup>3</sup> 1892-ben. Ma mindkettő Bécsben van; utóbbi a *Trauféle* gyűjteményben, az első a Hofmuseumban. A Hofmuseumban még van egy darab, *melynek lelőhelye ismeretlen* s 1865 kör. került a múzeumba.<sup>4</sup> Egyáltalán nem volna meglepő, ha kistülne, hogy ez is Magyarország területéről került oda, talán szintén Gyulafehérvárról.

Ami már most magát a rudacsát illeti: *anyaga* az, ami a hasonló bélyegzőknél általában elő szokott fordulni; ezek u. i. rendszeren serpen-tinből, steatitből vagy palából készültek.

Egyező a többi ismert darabokkal abban is, hogy a szöveg visszafelé és mélytettten vésett, amiből nyilvánvaló, hogy valami puha anyagba nyomták bele, ahol aztán rendszeren, balról jobbra haladva mutatkozott. Érdekes, hogy a középső (2.) lapon levő szöveg teljesen megvan fordítva; t. i. a név az alsó sor bal sarkában kezdődik: más oka nem igen lehetett, mint az egyhangúság elkerülése és ezzel a tévedésre való alkalmak kevesbítése.

*P. Corcolonius neve eddig teljesen ismeretlen volt.* Mindenesetre érdekes, hogy nincs cognomenje, holott abban a korban, amikor ez a bélyegző készülhetett, rendes szabály a három név. Kár pedig, mert a cognomenből esetleg megtudhatnók a származását. Annyi bizonyos, hogy a *Corcolonius* nem római eredetű név; ilyen gensről legalább is nem tudunk eleddig. Minden arra vall tehát, hogy ő is a rabszolgák vagy alacsonyabb rangú, keletről bevándoroltak osztályába tartozott,

<sup>1</sup> Részletesen *Ém. Espérandieu* foglalkozott utóljára velük a *Revue Archéologique* 1893—94.-évi (67—68 kötet.) folyamlatban, ahol minden addig ismertét közöl. Azóta a C. I. L. XIII. 559 s köv. lapjain is megjelentek ugyancsak tőle.

<sup>2</sup> Espérandieunél (Rev. Arch.) 76. sz. C. I. L. III. 1650.

<sup>3</sup> U. o. 123 bis szám. C. I. L. III. 12032<sub>1</sub>.

<sup>4</sup> Espérandieunél (Rev. Arch.) 185 szám. C. I. L. III. 6018<sub>1</sub>.

aminthogy tudvalevőleg a római orvosok legtöbbje leginkább a görög rabszolgák közül került ki s csak később kapott egyrésztük római polgárjogot és szerzett — persze még kisebb részük — jelentős vagyont. Ami már most a betegségeket és azok orvosságát illeti:

1. **ad caligines**: *szengyöngeség, a látás elhomályosulása ellen*. Úgy látszik gyakori betegség, mert az eddig ismert bélyegzők közül sokan fordul elő és pedig vagy magára vagy más szembetegséggel kapcsolatosan (*scabritia(-ies)*, *genae scabrae*).<sup>1</sup> Jellemző, hogy mindig singularis alakban szerepel: *ad caliginem*; még abban az egy esetben is, mikor: *ad omnem caliginem* szól az orvosság. Ennek az utóbbinak felel meg a mi többes számunk: *ad caligines*. Az ellene használt orvosságok közt szerepel; *chelidonium*, *chelidonium opobalsamatum*, *coenon*, *diaopobalsamum*, *diapsoricum*, *mixtum*, *opobalsamatum*, *stactum*, *stactum opobalsamatum*, *stratiotides*, *thalasseros*. Meg kell jegyeznünk, hogy a *chelidonium opobalsamatum* mindössze még egyszer úgy, hogy ez a második eset.

2. **ad aspritudinem et genas callos**: ezek a betegségek így nem fordulnak elő más bélyegzőn. Előfordul azonban az *aspritudo*, ami nem más, mint a mi trachománk s a mely úgy látszik nem valami lényegesen különbözött a szintén előforduló *scabrities genarum* ill. *genae scabrae*től és *sycosistól* (meggyökeresedett trachoma); vagyis lehet, hogy csak fokozati különbség van köztük. Úgy látszik tehát, hogy itt ugyanannak a betegségnek vagy ugyanazon betegség egyik fokozatának újabb elnevezésével van dolgunk. Figyelemreméltó azonban, hogy a most említett és más bélyegzőkön előforduló betegségek orvosságaként a *dioxus* (*dioxsus*, *dioxum*) sohasem szerepel. Ellenben szerepel a *diamysus*, mely úgy látszik rokonhatású orvosság a dioxusszal, mert pl. *ad cicatrices* (szaruhártya és szemhéjgyulladás) mindkettőt egyaránt használták.

3. **ad claritatem** (*claritudinem*): itt tehát nem a betegség neve szerepel, hanem az orvosság használatának eredménye. Erre a célra más orvos is használta a *diapsoricum opobalsamatumot* (l. m. 150., 73., 95., 153., 159., 172. 191- szám) vagy csak *diapsoricumot* (138., 44. 147.) *Ad omnem claritatem faciendam*, *ad omnem claritatem* és *ad claritatem oculorum* változatok fordulnak még elő, mely célra a mondottakon kívül: *opobalsamum Aegyptiacum* (39. sz.), *ambrosium opobalsamatum* (30. sz.), *basilicon* (44. sz.), *basilium opobalsamatum* (72. sz.), *chelidonium* (66. sz.), *mixtum opobalsamatum* (180.), *mixtum* (175.), *stactum opobalsamatum* (28., 96., 109. 191.), *stactum* (68. sz.), *triticum* (105. sz.), *diocinnabareos* (30. sz.) használtattak.

\* \* \*

<sup>1</sup> Espérandieunél (Rev. Arch.) nr. 32., 165., 182., 98., 21., 58., 66., 106., 123. 121., 175., 48., 57., 62., 125., 105., 36. 93.

*Mi volt ezeknek a kis rudacskáknak a rendeltetése?* Mielőtt a kérdésre feleletet adnánk, meg kell jegyeznünk, hogy a rómaiaknál nem voltak a mai értelemben vett gyógyszerházak, hanem olyanszerű orvos-ságkereskedések, mint a mi drogériáink, ahol a kész orvosságot árulták: *unguentarii, seplasiarii, aromatarii, thurarii, pigmentarii*, illetőleg általános néven *pharmacopolae*. Az orvosságokat 5—6 cm. hosszú kis rudacskákban árulták. Elkészítésükkor az orvosságok tésztaszerűek voltak, melyekbe jól bele lehetett nyomni a bélyegzőt, mely a fentiek szerint rendszeren az orvos neve mellett az orvosság nevét és rendeltetését is tartalmazta. Az orvosság-rudacska azután megszáradt, s amikor használatra került, törtek belőle egy darabkát, melyet feloldva használtak. Néha a szövegben az is megvan, hogy miben kell feloldani: *ex ovo, ex aqua, e musto, e lacte*, stb. A most elmondottak alapján érthető az is, hogy néha pusztán az orvosság nevével találkozunk; ilyenkor tehát raktári áruval van dolgunk, mely esetleg többféle betegségnél alkalmazható volt. Ezzel magyarázhatók a szintén előforduló esetek, amikor csak az orvos és az orvosság neve szerepel, — a betegség jelzése nélkül.

**B) Kolozsvárott** az Unió-u. 6. sz. alatti házban végzett javítások alkalmával került elő az alábbiakban ismertetendő felírtos emléktöredék; ugyanott tehát, ahol a folyóiratunk jelen kötetének 101. lapján ismertetett felírtos kőemlék be van falazva. A háztulajdonos, Nagyiklódi Tischler Mór, ajándékaként jelenleg az Erdélyi Nemzeti Múzeum érem- és régiségtárának tulajdona. Képét mellékelten bemutatjuk. Anyaga homokkő. A felírtos lapot egyszerű (hornyolt és domború pálczatagból álló) párkány veszi körül. A felírtos lap szélessége 60 cm., hosszából ma mintegy 50 cm. van meg; a párkány szélessége 10 cm. A kőtábla vastagsága nem épen szabályos; átlag 30—35 cm. közt változik. A szövegben hegyes vasszerszámmal szándékos rongálások történtek, nyilvánvalóan *damnatio memoriae* következtében. Ma a következők állapíthatók meg:



DEAE SYRIAE • PRO SALV  
AVG • PA . . MA . BRITMAX G  
ET. ASTROVRVM S E NAT  
PERPETVO • C • O S DAC II.  
5. AVRELI CLAVDI NEPO  
FRATRES EMPTO . . . O  
SIV . AB EIS QVOSIPSI  
D  
MESSA

*Olvasása: Deae Syriae pro salu[te d(omini) n(ostri) Imp(eratoris) Caes(aris) M(arci) Aur(elii) Antonini Pii Fel(icis)]*  
**Aug(usti) Pa[rt(ici)] ma[x] Brit(annici) ma[x] g(er(manici) max(imi) et Juliae Domnae matri d(omini) n(ostri)]**  
**et [c] astrorum senat[usque] . . . . . L(ucio) Mario]**  
**Perpetuo co(n)s(ulari) Dac(iarum) II(I . . . . .)]**  
 5. **Aureli) Claudi Nepo[tian(?)] . . . . .]**  
**Fratres empto[loc ?]o[ . . . . .]**  
**siu[m ?] ab eis quos ipsi [ . . . . .]**  
**d(ecreto) [d(ecurionum ?)]**  
 Kr. u. 214. **Messa[lla et Sabino co(n)s(ulibus)]**

Nem igen gondosan vésett betűk, melyek magassága az 1—7 sorban 3 cm., a 8—9. sorban 4 cm.

Az 1. sor végén a T felső, vízszintes vonalának balszárnya még látszik.

A 2. sor végén a G-nek egyrésze kétségtelen.

Az 5. sorban a Claudi-ban a C is megállapítható a kövön.

A 7. sorban a sor elején S és V. kétségtelen; a közbeeső betű azonban lehet I, mely esetben a későbbi rongálásnak kell tulajdonítanunk azt, hogy P-hez is hasonlíthat; öble nem olyan mélyen és szabályosan vésett, hogy e feltevést valószínűnek tarthatnók.

A szöveg kiegészítése nem könnyű, részben lehetetlen. Az 1. sorban megmaradt szöveg egészen kiolvasható, mint azt a kép is tanúsítja; a letörött részben a császár neve található helyet, míg címei a 2. sorban folytatódtak. De ebben a sorban kellett még egy névnek lennie. Tekintettel a 3. sor elején levő szövegre, valószínűleg a császár anyjának neve volt a 2. sor letörött részében. A 3. sorban a *senatusque* kiegészítés valószínű. Azt azonban nem tudhatjuk, hogy mi volt azután, csak az bizonyos, hogy L. Mariusnak a 4. sor elején levő *Perpetuo* cognomennek megfelelő praenomenje és gentiliciuma ennek a sornak a végén kellett, hogy legyen. De az eldönthetetlen kérdés, hogy vajjon egyszerűen *abl*-ban állott-e a neve vagy pedig valami praepositio is megelőzte, továbbá: volt-e a nevében filiatio és tribus-jelzés? Mindezek miatt a 3. sorban mintegy 19—20 betűnek a helye kitölthetetlen. A 4. sorban esetleg L. Marius Perpetuus cursus honoruma folytatódott, ami azonban nem valószínű, mert hosszú volna erre a sorra,<sup>1</sup> holott még az 5. sorban levő nevek kezdete is ebben a sorban kellett, hogy legyen. Az bizonyos, hogy több név szerepelt a 5. sorban, mert a 6. sor elején levő *fratres* erre vall. Az is kétségtelen, hogy az emlék vásárolt földön állott s így a 6. sorban esetleg a vásárlási ár semmisült

<sup>1</sup> C. I. L. III. 1178.

meg s annak a névnek az eleje, melynek a 7. sor kezdetén vannak utolsó betűi. Lehet, hogy e név azt jelölte, akitől vásárolták (tán *in agro Napocen* — törött le), de az is lehetett itt, akiknek (esetleg valami collegiumnak) a pénzén vásárolták. A 8. sorban megmaradt D-nek kétségtelenül egy másik felelt meg. Persze azt nem tudjuk, hogy vajjon a község vagy collegium előjáróiról van-e szó.

Mintegy három sornak megfelelő terület kihagyása után következett a consularis keltezés, melynek megmaradt része *Messalla et Sabino cos.* kiegészítést követel és így az emlék a Kr. u. 214. évben állíttatott.<sup>1</sup> Ennek megfelel az az adatunk is, mely szerint L. Marius Perpetuus a 211—222. években volt *cos. Daciarum III.*<sup>2</sup>

C) János Béla szászvárosi ref. Kúun-kollégiumi tanár úr küldte be az alábbi felírtos emléktöredék pacskolatát. A szintén beküldött fényképfelvétel nem alkalmas sokszorosításra. A töredék Várhelyen került napfényre s ma a szászvárosi Kúun-kollégium régiségtárában van. A pacskolat alapján készült kép szerint is a következők vehetők ki belőle:



..... A .....

... ELIVS D ...

.. LMYR ORIE ..

PRAEF COH ▽ | ▽ AUG ▽ | ▽

..... a .....

... [A]elius D .....

[ex Pa]lmyr(a) orie(ns) ...?

praef(ectus) coh(ortis)l. Aug(ustae)  
t[rib(unus)]

Gondosan és mélyen vésett betűk. A 2—3-ik sor betűi 3·4 cm., a 4-ik soré 2·6 cm. magasak. Sortávolság 1·8 cm.

A töredék tartalmából nem sokat lehet megállapítani.

Az 1. sorból csak egyetlen betű maradván meg, — az is hiányosan — a sor tartalmára nem lehet biztos következtetést vonni; úgy látszik azonban, hogy valamely istenségnek vagy valamelyik császárnak szóló *dedicatio* volt benne.

A 2. sorban egy névnek részlete olvasható: a *praenomen* hiányzik; a *gentilicium*: *Aelius* volt; a *cognomen* egy D-vel kezdődő név, a milyen azonban több is van; pl. Diodorus, Decoratus, Dionysius, Deiotarus, Diogenes. Utóbbi *congnumen* előfordul egy Sarmizegetusától

<sup>1</sup> Klein, *Fasti consulares*, 43. lap.

<sup>2</sup> C. I. L. III. 1178.

nem messze talált emléken, mely szerint egy bizonyos *Aelius Diogenes* feleségével együtt a collegium utriculariorum Nemesis-templomát építtette.<sup>1</sup> Gyulafehérvárott ismeretes a leg. XIII. Gem. egy téglabélyege, melyen *Aelius Deiotaru(s)* név szerepel.<sup>2</sup> Az adott viszonyok között azonban nem lehet eldönteni, hogy egyik vagy másik összeköttetésbe hozható-e emlékünkkal.

A 3. sorból az tűnik ki, hogy a szóban forgó személyiség Palmyrából származik, már akár [*ex Pa*]hmyr(a) orie(ns), akár valami más ehhez hasonló a helyes kiegészítés.

A 4. sorban a praef. coh. I. Aug. említetik; valószínű, hogy az emlék állíttatója töltötte be ezt a tisztséget, de az sem lehetetlen, hogy e cím valami más vonatkozásban szerepel itt. Annyi bizonyos, hogy ez a cohors még csak egyszer szerepel latinnyelvű felíratos emléken.<sup>3</sup> Ez utóbbi felírat Augustus korából származik és tanúsága szerint a cohors ekkor Szíriában állomásozott. Van még egy görögnyelvű felírat is, melyen úgy látszik ismét ennek a cohorsnak a neve szerepel, bár rövidítve: *σπειρα Αδ(γούστου)*.<sup>4</sup> Ez a felírat Bataniából való, tehát szintén a szóbanforgó területről. A mi felíratunk pedig világosan ugyanarra a területre utal.

A töredékünkön szereplő nem mint ennek a cohorsnak katonája került-e ide, hanem valamely más csapattal hozta hozzánk sorsa. Erre vall, hogy *cursus honorum*ában, mely *ordo directus*t követ még *tribunus* rangja is fordul elő. Akármint is álljon azonban a dolog, annyi bizonyos, hogy ez a töredék újabb bizonyíték arra, hogy Dacia rómaisága különösen a keleti elemekkel volt átitatva.

Dr. Buday Árpád.

## II.

Egyszerű népünk ekéje s ásója minden év tavaszán és őszen öntudatlanul, — de néha tudatosan is — elvégzi régi telepeink helyén a maga romboló munkáját. Kimozdít helyéből egy-egy régi épület falszerkezetéből sokszor több méter hosszú részletet is, melyet aztán tulajdonosa gondosan hazaszállít, hogy adandó alkalommal felhasználhasson. Egyszerű palakövek mellett sokszor értékes felíratos emléket is hoz napfényre s az ilyet a felvilágosodottabb birtokos már nem építi be házába, hanem gondosan, de azért mindig kisebb-nagyobb sérülés okozásával, hazaszállítja, hogy később értékesíthesse. Ilyen körülményeknek köszönhetik napfényre kerülésüket az alább ismertetendő felíratos emlékek is.

<sup>1</sup> C. I. L. III. 1547.

<sup>2</sup> U. o. 8064<sub>5</sub>.

<sup>3</sup> U. o. 6687.

<sup>4</sup> Lebas—Waddington 2112.

A) *Várhelyen*,<sup>1</sup> (Sarmizegetusa) a római emlékek ezen gazdag temetőjében, az idei tavaszi mezei munkálatok alkalmával a Kurtyán János földműves telkén  $\frac{1}{2}$  m. mélységben egy igen szép s bár törött, de azért teljes egészében fönmaradt felíratos emléktábla került elő, melynek mellékelten képét is bemutatjuk.

A minden díszítést nélkülöző, 72 cm. hosszú, bal oldalán (a néző szempontjából) 37 cm., jobb oldalán 35 cm. széles, fent 2 cm. s lefelé folyton keskenyedve alant csak 0·5 cm. vastag emlék felírata a következő :



T	ANCHAR	OCTAVIVS	T(itus) Anchar(ius) Octavius
DEC	COL	SARM	DEC(urio) col(oniae) Sarm(izege-
PATRONVS	DEC	XV	tusae) Metrop(olis)
PORTICVM	PER	PEDES	patronus dec(uriae) XV
5.	XXXXV		porticum per pedes
			XXXXV
OB	HONOREM	PATRONAT'S	ob honorem patronatus
EX	SVO	FECIT	ex suo fecit

A betűk szép, tiszta vésésűek, 3 cm. magasak. A sorok közötti távolság 1·5 cm. A véső vízszintes vonalakkal előre kijelölte a sorokat; a vonalak a képen ugyan nem látszanak, de magán a kövön kétségtelenül megállapíthatók. A kőanyag bukovai márvány.

Az emlék a szászvárosi református Kúun-kollégium régiséggyűjteményének tulajdona.

A felírat tartalmából megemlítendő, hogy *T. Ancharius Octavius* neve eddig nem szerepel felíratos emléken, ámbar Macedoniában és Dalmatiában több *Ancharius* neve maradt fenn felíratos emléken.<sup>2</sup> A 3. sorban levő: *partonus dec(uriae) XV* minden valószínűség szerint a *collegium fabrum*ra vonatkozik, melynek I. III. IV. XIII. decuriáját

<sup>1</sup> A czímlapon levő térképen: 8.

<sup>2</sup> Lásd: C. I. L. III. Index.

említi Sarmizegetusában előkerült felíratos emlékek.<sup>1</sup> A porticusszal minden esetre a collegium házát díszítette, saját költségén.

**B) Veczelen (Micia)**<sup>2</sup> Nyika Péter, Zászlóczy János és Magyar Gábor veczeli lakosok, a most ismertetendő emlékeket találták s szállították haza. Ma mindkettő a szászvárosi ref. Kúun-kollégium régiségtárában.

A fényképlenyomatban mellékelt emlék négyzetalapú mészkö-oltár, melynek teljes magassága 1·20 m., ebből 0·28 m. az oszlop feje, 0·66 m. törzsére, t. i. a felíratos részre s 0·26 m. a talpára esik; szélessége a fejnél 0·63 m., a törzsnél 0·47 m., a talpánál 0·64 m., vastagsága a fejnél 0·55 m. a törzsnél 0·41 m. a talpánál 0·53 m.

Homlokzata tympanon-szerűen díszített, melynek legnagyobb magassága 0·13 m. közepén ötlevelű rozettával. A tympanonszerű díszítés két volutában végződik, melyek két oldalt és hátul hiányzanak, de rovátkás és közepén levéllel átkötött domború dísz helyettesíti. Az oltár tetején 4 cm. legnagyobb mélységgel bíró mélyítés, mely az áldozat bemutatására szolgált. A fejnek a tympanon alatti része 4 cm.-re kiugró, sima-, homorú-, domború-, sima-, homorú tagozatú, míg a talapzatnál — a törzsről indulva ki — homorú-, domború-, sima-, domború-, sima tagozatu párkány. A hátsó oldal kevésbé gondosan kidolgozott, mert a falhoz lévén állítva, nem volt látható s ezért az egyszerűen sima fejet és talpat csak egy-egy menedékes tag köti össze a törzsszel.

Az oszlop két oldalsó lapján egy-egy féldomborművű dísz van, meg pedig a nézőtől vett jobboldalin szépen kidolgozott kancsó látható, melynek magassága — az alatta levő talapzattal együtt — 28 cm., legnagyobb szélessége 12 cm., míg a baloldalin 40 cm. hosszú s 20 cm. széles patera látható.

Felírata szövege a következő:

PRO V SALVE	Pro salute
DOMVS DIV	Domus Div[ri]
NAE SACRVM	nae sacrum
GENIVM MICIAE <i>sic!</i>	Genium Miciae
5. M V CORNELIVS	5. M. Cornelius
STRATONICVS	Stratonicus
AVG V COL V	Aug( <i>ustalis</i> ) col( <i>oniae</i> )
E V ANE V F V LAPI V	et ante f( <i>rontem</i> ) lapi-
STRAVIT	stravit
	( <i>dibus</i> )



<sup>1</sup> C. I. L. III. 7960, 1494, 1431, 7905.

<sup>2</sup> A címlapon levő térképen 6.

A gondosan s élesen vésett betűk az első sorban 5 cm. a többi sorokban 4·5 cm. magasak; a sorok közötti távolság 2 cm. A szavakat gondosan vésett háromágú kis csillagok választják el; elválasztó levél csupán 7. sor két szava között és a felírat végén szerepel.

C) Ugyancsak *Veczelen Zászlóczi* Juon találta a másik emléket is. Miként az itt talált emlékek nagy része, úgy ez is aranyi lilásszínű andesitből készült.

A szintén négyszög alakú oszlop teljes magassága 1·09 m., melyből 0·23 m-t a fej, 0·66 m-t a törzs: a felíratos rész, 0·20 m-t a talp foglal el; szélessége fejénél és talpánál 0·40 m., törzsénél 32·05 m., vastagsága pedig fejénél 0·32 m., talpánál 0·31 m., törzsénél 0·26 m. Hátsó, falnak állított oldala csak nagyjában kidolgozott. Fejdíszje akroteriumos ház homlokzatot utánoz; alatta tagozott párkány: sima-, homorú-, domború tagokkal. *Felírata ez:*



I · O · M ·  
VET · CVR ·  
MICIENS ·  
PER · AVR ·  
ALPINVM  
ET · CLAVD ·  
NICOMAE  
M A G ·  
V · S · L · M

I(ovi) O(ptimo) M(aximo)  
Vet(eranorum) cur(ia)  
Miciens(is sive sium)  
per Aur(elium)  
Alpinum  
et Claud(ium)  
Nicomae(dem sive Nicomachum)  
mag(istros)  
v(otum) s(olvit) l(ibens) m(erito)

A betűk a hanyatlás korára vallanak, szabálytalan vésetűek, az első sorban 5 cm., a 2 és 3-dikban 4·5 cm., 4—7. sorokban 4—4 cm., a 8—9. sorokban 3—3 cm. magasak, a sorok közötti távolság: az 1—2. sor között 4 cm., a 3—7. sorok között 2·5—2·5 cm., 8—9. sor között 1—1 cm.

A törzset lent mélyedés határolja, melyen alúl sima-, homorú-sima s mélyedés által elválasztott sima tagozatú talp van.

**János Béla.**